

به نام خدا

تلکا یا گلابی جنگلی

نام محلی : تلکا

نام فارسی : تلکا ، گلابی جنگلی ، گلابی وحشی

تیره: گل سرخ Rosaceae

نام علمی : *Pyrus boissieriana*

جنس گلابی (Pyrus)

- یکی از جنسهای متعلق به راسته گل سرخ و تیره گل سرخ است.
- درختانی دارای برگهای ساده ، گلپایی با کاسه ۵ لبه ، گلبرگهای سفید ، بساکهای صورتی یا بنفش ، تخمدان ۵ خانه ای منتهی به ۵ خامه هستند.
- میوه گلابی دارای ۵ خانه و هر خانه دارای یک یا دو دانه با درون بر غضروفی ومیان بر گوشتی ، کم و بیش همراه با توده های مقاوم اسکروزی است.
- این جنس بیش از ۷ گونه در جنگلهای شمالی ، دامنه های البرز ، ارتفاعات کرج ، چالوس ، آذربایجان بویژه اطراف ارومیه و نواحی مرکزی و پایین ارتفاعات بختیاری جنوب و فارس دارد.
- گونه خوراکی آن همان پیروس کومونیس (PYRUS COMMUNIS) است که وارسته های پرورشی زیادی به نامهای محلی گلابی ، امرود و ... وجود دارد.
- از تمام قسمتهای گلابی مانند برگهای جوان ، پوست و ساقه میوه آن استفاده طبی به عمل می آید.
- میوه تلکا جزو میوه های جنگلی قابل استفاده در سینه کوه است و به گلابی وحشی که در گویش محلی "تلکا" *telka* می گویند میوه ای ریز اندازه فندق است که از نظر ظاهری بسیار شبیه گلابی می باشد که به صورت خودرو تک درخت آن در جنگل و کنار برخی زمینهای حاشیه روستا یافت می شود و میوه آن اواخر شهریور و اوایل پاییز می رسد که به صورت خام خوریاستفاده می شود . از نهال جوان آن به عنوان پایه گلابی در پیوند ارقام خوب و باغی استفاده میشود.
- تلکا درختی است به ارتفاع حدود ۵ متر و دارای شاخه های خار مانند، برگ آن تخم مرغی گرد با قاعده گرد و یا تقریباً قلبی و با انتهای کند ولی انتهای برگهای جوان آن کمی کشیده بنظر می رسد. روی برگ صاف و براق است و پشت برگهای جوان و حاشیه آنرا تارهای عنکبوتی فرا گرفته است که رفته رفته صاف می گردد و دارای رنگ سبز روشن می باشد و طول پهنک ۲-۴ سانتی متر و طول دمبرگ تقریباً دو برابر آنست.

- گل آذین تلکا بیشتر سفید و مجتمع خوشه ای است و طول پا یک گل به سه سانتی متر می رسد. گلپه‌های سفید و داخل کاسبرگهای خرد و مثلثی آن پشمین و سرخ می باشد. میوه آن کوچک، گرد و یا کمی گلابی شکل است و بر روی پایکی به طول سه سانتی متر قرار دارد و قطر آن به ۱/۵ سانتی متر بالغ می گردد. رنگ آن سرخ تیره متمایل به سیاهی و برخی قهوه ای است.
- در منابع آلمانی منشا گلابی را در کوه‌های البرز ذکر کرده اند. انواع مختلف گونه وحشی آن در جنگلهای گیلان و مازندران تا گرگان و گلستان وجود دارد که به لهجه گیلانی اربه خوج و سنگ خوج و در گویش طبری مازندران “تلکا” معروف اند.
- نامهای محلی آن در شمال عبارتست از آرموت (در ارسباران) خرس آرموت (در طوالش) آمبرو (در سفارود) همرو (در ارتفاعات منجیل و هرزویل) امرود (در دیلمان کلارستاق، کجور) گال اربو (در رامسر، تنکابن و لاهیجان) سوتی و هم تولک (در نور) تلکا و تکلو (در مازندران) و در واقع نام تلکا نام همه گیر منطقه مازندران است.
- دامنه انتشار درخت تلکا در جنگلهای شمال ایران از ارسباران و آستارا تا گرگان پراکنده است و از جلگه های ساحلی دریا تا ارتفاعات زیاد به بالا می توان مشاهده نمود. چنانکه در جنگلهای نور تا ۲۰۰۰ و در دره چالوس تا ۲۴۰۰ متر ارتفاع از سطح دریا و در سینه کوه تقریبا به صورت پراکنده دیده می شود اما هرچه به سمت چله کوه می رویم تعداد و تنوع آن افزوده می شود و در خود چله کوه که ارتفاع بیش از ۲۷۰۰ متر است، تعداد زیاد درختچه آن را می توان به وفور مشاهده نمود.
- میوه تلکا معمولا پیش رستر از کندس ولیک است و انواع زودرس و دیر رس دارد که معمولا زودرسها شیرین تر و خوشمزه تر و رنگ میوه روشنتر است و در تابستان شهریور ماه می رسد و دیررسها که میوه ترش مزه ای و رنگ تیره تری دارند در مهر ماه می رسند و معمولا در سینه کوه نسبت به کوهستان تلکا زودتر می رسد و فصل برداشتش به اتمام می رسد. میوه نارس آن معمولا گس است و بعد از برداشت که چند روز بماند کاملا رسیده و خوشمزه می گردد. میوه تلکا قابض، تب بر و آرام بخش است. چوب درخت تلکا محکم و با دوام بوده و در صنعت چوب استفاده می شود و برخی افراد مثل خانواده مشد اکبر دسی در سینه کوه، لوازم چوبی آشپزخانه ای مثل کچه و کترای زیبایی را با دست هنر مندانه خود خلق می نمایند که در آینده در پستی جداگانه به آن خواهیم پرداخت.
- از برگ درختان آن برای تهیه رنگ قهوه ای مایل به زرد استفاده می شود.

انچوچک، دانه نوعی گلابی وحشی

گلابی وحشی سه گونه مهم دارد که انچوچک یکی از انواع آن است و رویشگاه طبیعی آن استان فارس، کهگیلویه و بویراحمد و لرستان است. به میوه و دانه این نوع گلابی جنگلی، انچوچک یا انجوجک می گویند.

طول درخت این میوه گاهی به هفت تا هشت متر می رسد و با آن که میوه آن قابلیت استفاده ندارد؛ ولی تخم آن را جمع آوری و از آن استفاده دارویی می شود.

برای این کار میوه را زیر خاک مدفون کرده و پس از آن که پوسید، تخم های آن را بیرون آورده و پس از شستن به صورت خام یا بو داده به فروش می رسد.

دانه های انچوچک، مغز سفید با پوستی قهوه ای رنگ و سخت دارد و شبیه به بادام یا مغز [زردآلو](#) با طعمی مشابه و تقریباً شبیه دانه های گلابی وحشی موجود در بازار است. وقتی آن را بو دهند، بسیار خوشمزه شده و در گذشته با نام [بادام](#) جنگلی، یکی از اجزای ثابت آجیل بود و خاصیت مغزهای گیاهی را دارد.

خواص گلابی جنگلی

خواص طبی انچوچک

این دانه طبیعت معتدل دارد و براساس تحقیقات انجام شده، در طب سنتی از خواص درمانی آن برای نرم کردن سینه، **آرامش اعصاب**، افزایش ادرار بیماران، افزایش نیروی جنسی و جسمی، تقویت عمومی بدن، **افزایش وزن** و قاعده آوری استفاده می شده است و در عربستان بذر سیاه گلابی وحشی کاربرد زیادی دارد. لازم است بدانید براساس لغت نامه دهخدا، انچوچک به دلیل آن که نوعی میوه با جثه کوچک است، از نظر لغوی نیز به معنای ریز و کوچک معنا شده است و کنایه از آدمی است که به لحاظ جسمی یا قابلیتی کوچک باشد. در نتیجه انچوچک فحش یا کلمه ای با معنی و مفهوم ناروا نیست.

این را هم بدانید نوعی گلابی وحشی در جنگل های گیلان وجود دارد که به لهجه گیلکی به اربه خوج یا سنگ خوج معروف است و میوه ای سخت با طعم ترش و شیرین است که از آن مربایی تهیه می کنند که خوردن آن با خامه و سرشیر خالی از لطف نیست. هم اکنون اطلاعات اندکی در مورد خواص تغذیه ای و درمانی گلابی وحشی وجود دارد، اما لازم است بدانید گلابی جنگلی به دلیل آن که یکی از گونه های گلابی است، خواص تغذیه ای و درمانی آن را دارد. این میوه طبیعت سرد و خشک داشته و ملین مزاج و مقوی قلب، معده و کبد است. سرشار از **ویتامین C** بوده و تانن و **پتاسیم** آن پایین آورنده اسید اوریک و **فشار خون بالا** بوده و برای نقرسی ها مفید است.

منابع:

سایت گلستان موج (<https://golestanemoj.ir/>)

سایت دانشنامه رشد (<http://daneshnameh.roshd.ir/>)